

Jaarverslag - 2015

Veiligheidshuis Regio Utrecht

Mei 2016

1. Inleiding

1.1 Top X-aanpak Regio Utrecht

Begin 2015 is het Veiligheidshuis Regio Utrecht (VHRU) gestart met de 'Top X-aanpak'. Daarmee werden de verschillende doelgroepen (zeer actieve veelplegers, Kopstukken van overlastgevende en criminele jeugdgroepen, Risicojeugd met delictgedrag en plegers van Huiselijk Geweld) losgelaten.

Elke gemeente in de regio Utrecht kan vanaf 2015 – aan de hand van vooraf vastgestelde criteria - de meest complexe casussen aanmelden bij het VHRU, ongeacht of ze binnen één van de eerdergenoemde doelgroepen vallen.

Daarbij is gekozen voor een focus op de aanpak van plegers van delicten met een *grote impact op slachtoffers*, de zogeheten '*High Impact Crimes*' (met name woninginbraak, straatroof, overvallen en ernstige geweldpleging). Dat is in lijn met het landelijke Veiligheidsprogramma, de Regionale Veiligheidsstrategie Midden Nederland (2015-2018) en de gemeentelijke Integrale Veiligheidsplannen (IVP's). In de Regionale Veiligheidsstrategie van Midden Nederland wordt naast de focus op de aanpak van delicten met grote impact op het slachtoffer, ook de '*Persoonsgebonden aanpak*' (PGA) als speerpunt benoemd.

In het Veiligheidshuis Regio Utrecht komen deze twee elementen samen en wordt vanaf 2015 een persoonsgerichte aanpak op complexe casuïstiek met nadruk op de aanpak van High Impact Crimes uitgevoerd. Een dergelijke aanpak vergt lange adem hetgeen vraagt om een consistente meerjaren-aanpak.

Dit jaarverslag geeft een overzicht van de resultaten van het eerste jaar (2015) van de Top X aanpak. Dat gebeurt aan de hand van het veiligheidsbeeld in de Regio Utrecht en op beperkte schaal aan de hand van specifieke gegevens over de Top X- doelgroep. Het beeld van de Top X doelgroep en de resultaten van de aanpak zal zich de komende jaren verrijken waardoor meer inzicht wordt verkregen in de uitwerking van de Top X aanpak.

2.1 Aanpak Huiselijk Geweld

Naast de Top X-aanpak is in het VHRU ook een separaat casusoverleg Huiselijk Geweld blijven bestaan. Hiervoor is in afstemming met Stuurgroep en partneroverleg voor gekozen omdat de aanpak Huiselijk geweld een eigen dynamiek en specifieke problematiek kent. Er zijn grote veranderingen in de zorgstructuur voor huiselijk geweld (zorg voor slachtoffers die vaak in afstemming met interventies bij daders moet worden ingericht). Die zorg is belegd bij '*Veilig Thuis*' waarin de voormalige Advies en Meldpunten Kindermishandeling (AMHK) en de voormalige Advies- en Steunpunten Huiselijk Geweld (ASHG's) zijn samengebracht. Door deze veranderingen bleek het in 2015 lastig om een goed inhoudelijk casusoverleg Huiselijk Geweld in stand te houden. In het casusoverleg gaat het om afstemming tussen strafrechtelijke interventies en zorg die is ingezet voor slachtoffers. De inbreng vanuit Veilig Thuis was daarin beperkt, mede omdat zijn nog veel aandacht moesten schenken aan de inrichting van hun nieuwe organisatie. Voor 2016 wordt samen met Veilig Thuis gezocht naar een manier waarmee complexe Huiselijk Geweld casuïstiek in het VHRU wordt belegd en besproken met actieve inbreng van strafrechtpartners en zorgpartners (Veilig Thuis).

2. Top X –aanpak 2015

2.1 Profiel doelgroep Top X

Om inzicht te verkrijgen in het profiel van de nieuwe doelgroep (Top X) is in 2015 een verkennend onderzoek gedaan naar de **250 personen die op 15 augustus 2015 als Top X-er geregistreerd** staan bij het VHRU. Dit levert de volgende profielschets op.

Leeftijd en spreiding

In de lijst staan zeer diverse personen als het om leeftijd gaat. De jongste was op 15 augustus 2015 vijftien jaar oud, de oudste 80 jaar. De meest voorkomende leeftijd is 20 jaar en de grootste groep bevindt zich tussen de 17 en 24 jaar oud (52%). De meeste personen op de lijst zijn woonachtig in de stad Utrecht (86, 34%) of Amersfoort (55, 22%). De overige 44% van de Top X-ers komt uit de overige gemeenten in de regio Utrecht. Op 15 augustus hadden 23 van de 26 gemeenten in de regio één of meer Top X-ers aangemeld (alleen de gemeenten Bunnik, Montfoort en Lopik niet).

Uit onderzochte OM-documentatie (waarbij is uitgegaan van het aantal *parketnummers* (bij het OM ingeschreven zaken) valt af te leiden dat verreweg de meeste parketnummers (**76,7 %**) betrekking hebben op de regio Midden Nederland. Daarbij betreft het voor 9,3% CVOM zaken (wegenverkeerswet) en de overige 14% van de parketnummers zijn geregistreerd in de overige 9 arrondissementen. Het zwaartepunt van de Top X zaken ligt dus duidelijk in de regio Midden Nederland.

Aantal politieregistraties ter zake misdrijf / OM-dossiers

Gekeken is naar politieregistraties in de periode 1-1-2010 tot en met 30-4-2015, een periode van ruim vijf jaar. Het gaat hierbij om registraties van personen als *verdachte* van een misdrijf.

De 250 personen zijn verantwoordelijk voor 4.021 registraties als verdachte van een misdrijf in het politiesysteem. De spreiding tussen het aantal registraties per persoon is groot. Vier personen komen slechts éénmaal voor in de database, zes personen blijken voor 35 of meer registraties vermeld te staan in de database (maximum is 44 keer). De meeste personen op de lijst (ongeveer 56%) staan tussen 9 en 20 keer vermeld in de politiedatabase.

OM-documentatie

Om meer inzicht te krijgen in het strafrechtelijke verleden is van de personen op de Top-X lijst van 15 augustus 2015 ook het OM-systeem geraadpleegd. Waar in het politiesysteem vijf jaar kan worden teruggeblikt kan in het OM systeem veel verder worden teruggekeken. De eerste registratie van een *TOP X-er* in deze systemen dateert al van 1989. Totaal zijn van de Top X doelgroep 6.744 parketnummers bekend (en één parketnummer bevat vaak meerdere zaken/ strafbare feiten).

Historie/ startleeftijd

Uit criminologisch onderzoek is gebleken dat de leeftijd ten tijde van het eerste delict één van de belangrijke voorspellers is van een criminele carrière. Om daarvoor de Top X-doelgroep inzicht in te verkrijgen is gebruik gemaakt van de OM-documentatie van deze groep waarin zoals gesteld, verder kan worden teruggekeken. Dan blijkt dat bijna driekwart van de Top X doelgroep (74,3%) een

eerste registratie in de justitiële documentatie heeft in het 12e tot het 16e levensjaar. De meeste hebben hun eerste registratie in het OM systeem op 13-jarige leeftijd (21,8%), gevolgd door eerste registratie op 14-jarige leeftijd (20,5%) en 15-jarige leeftijd (11,5%).

Frequentie

Waar de Top X doelgroep dus op jonge leeftijd begint hun criminele carrière ligt het 'zwaartepunt', dat wil zeggen de hoogste delict-dichtheid op iets latere leeftijd. Het hoogst aantal registraties in zowel de politie- als de OM-systemen ligt tussen de 16 en 19 jarige leeftijd. De registratie frequentie is minder voor het 16e levensjaar en vermindert ook weer duidelijk vanaf het 20-ste levensjaar.

Variëteit in misdrijven

Top X-ers vertonen een grote variëteit aan delict-soorten. Vermogensdelicten met 'woninginbraak' als belangrijke categorie (12%) vormen daarin een groot aandeel. Daarnaast kent de doelgroep 40% registraties voor diverse geweldsmisdrijven (maar daar vallen ook bedreiging, eenvoudige mishandeling en belediging onder).

Over-all beeld

Het over-all beeld is dus dat de grootste groep TOP X-ers al jong wordt geregistreerd als verdachte van een misdrijf, (tussen de 12 en 16). De laatste vijf jaar komen zij vrij frequent in de politie-registraties als verdachte van een misdrijf voor (tussen de 9 en 20 keer). De OM-registraties over de afgelopen jaren betreffen vooral parketnummers in de Regio Midden Nederland (76,7%), het zwaartepunt van hun criminele activiteiten ligt in de regio waar zij ook wonen. De piek in het aantal politie- en OM-registraties ligt in de leeftijdscategorie van 16 tot en met 19 jaar. De registraties als verdachte van een misdrijf tonen een grote variëteit aan delicten waarin woninginbraken en geweldsfeiten een groot aandeel vormen.

2.2 Structuur casusoverleg Top X en aantal Top X-ers in 2015

Organisatiestructuur en inzet casusoverleg Top X

Voor de bespreking van Top X-ers in het casusoverleg zijn in 2015 vier casus-overleggen ingericht (*Casusoverleg Top-X Utrecht Oost*, twee casus-overleggen *Top-X Utrecht stad* en een casusoverleg *Top-X Utrecht West*). Elk casusoverleg heeft een vaste voorzitter en een vaste ondersteuner casusoverleg (allen geleverd vanuit het VHRU). Per casusoverleg zijn vaste vertegenwoordigers van OM, politie, de drie Reclasseringsorganisaties (3RO), gemeenten, Samen Veilig en de Raad voor de Kinderbescherming (bij minderjarigen) en Altrecht (voor Utrecht stad). Vrijwel alle organisaties werken met vaste vertegenwoordigers in het casusoverleg. Voor enkele organisaties (OM, politie en sommige gemeenten) zijn dat specifiek benoemde 'interventiespecialisten'. Per casus kunnen ook nog specifiek betrokken actoren worden uitgenodigd zoals bijvoorbeeld casemanagers van Dienst Justitiële Inrichtingen, toezichthouders van de Reclassering of casemanagers vanuit een FACT-team. Per Top X-er wordt de situatie in kaart gebracht en met elkaar besproken welke interventies ingezet gaan worden. De voorzitters van de casus-overleggen hebben een belangrijke rol in het monitoren

van de uitvoering van de afgesproken interventies. Gezien het feit dat met de Top-X aanpak minder casussen worden besproken dan voorheen, dat er per casusoverleg een min of meer vaste bezetting is en dat de voorzitters een actieve rol pakken in de monitoring, maakt dat de Top X-ers beter in beeld en gevolgd blijven. Bovendien zijn in het voorjaar 2015 met alle samenwerkingspartners afspraken gemaakt over extra inzet bij Top X-ers. Hoewel een deel daarvan nog moeizaam wordt gerealiseerd, is regelmatig op verschillende punten zichtbaar dat er wel extra inzet wordt geleverd hetgeen ook echt verschil maakt.

Aantal besproken Top X-casussen in 2015

Vanuit de pilotgemeenten al in 2014 en door de overige gemeenten vanaf 2015 werden Top X-casussen aangemeld bij het VHRU.

In 2015 zijn in totaal **298** unieke Top X-ers ter tafel gekomen in een casusoverleg Top X. (86 casussen uit Utrecht stad, 59 casussen uit Amersfoort, 91 casussen uit de gemeenten in 'Utrecht West' en 62 casussen uit de gemeenten uit 'Utrecht Oost').

Eind 2015 waren er nog **258** Top X-ers *actueel*, dat wil zeggen dat er in de loop van 2015 veertig Top X-ers zijn afgesloten. Grotendeels ging het hier om Top X-ers die in het kader van de pilots al in 2014 waren aangemeld en nu regulier konden worden afgesloten, deels ging het om Top X-ers waarvan alle betrokkenen na één of twee besprekingen vaststelden dat zij niet op de Top X-lijst meer hoorden. In 2015 werd **1058** keer een Top X-casus besproken in één van de casus-overleggen. In Dat is ruim 20 Top X casussen per week en betekent dat elke Top X-er gemiddeld 3 a 4 keer per jaar is besproken, uitgaande van het totaal van 298. Sommige Top X casussen worden vaker besproken, sommige minder frequent (bijvoorbeeld als iemand langere tijd gedetineerd is). Het versterkte accent op tussentijdse monitoring en aanspreken van elkaar maakt dat tussen bespreking in de casus-overleggen veelvuldig contact blijft bestaan rond een casus.

2.3 Resultaten 2015

Algemeen beeld

Als we bedenken dat de Top X aanpak van het VHRU zich voornamelijk richt op plegers van delicten met grote impact op slachtoffers, dat wil zeggen woninginbraken, straatroven en overvallen, dan verschaffen de cijfers die door het Bureau Regionale Veiligheidsstrategie zijn op deze thema's zijn opgeleverd mogelijk enige indicatie over het geheel aan interventies, waaronder de Top X-aanpak. Die is in 2014 is gestart als pilot in enkele gemeenten en in 2015 breed ingezet op plegers van deze delicten. Een positief Veiligheidsbeeld kan niet aan één interventie worden toegeschreven. Juist een palet aan interventies dat elkaar aanvult kan verschil maken. Maar de focus die sindsdien in het VHRU is gelegd op de plegers van 'high impact crimes' heeft daar zeker ook een bijdrage aan geleverd.

Het aantal woninginbraken in de regio Utrecht daalt over 2 jaar met 29%:

2013	2014	2015
7399	6199	5226

Het aantal straatroven in de regio Utrecht daalt over 2 jaar met 27%:

2013	2014	2015
352	238	255

Het aantal overvallen in de regio Utrecht daalt over 2 jaar met 13%:

2013	2014	2015
75	68	65

Slechts in drie van de 26 gemeenten in de regio Utrecht steeg het aantal woninginbraken. In kleinere gemeenten is dat soms te herleiden tot specifieke individuen. Juist daarop moet de persoonsgerichte aanpak vanuit het VHRU nog scherper worden ingezet.

Politieregistraties ter zake van misdrijf

Al enkele jaren brengt onderzoeker Pepijn van Amersfoort ten behoeve van het VHRU voor groepen verdachten het criminaliteitspatroon in beeld aan de hand van het meten van aantal politieregistraties ter zake van een misdrijf.

Strikt genomen spreken we pas van strafrechtelijke recidive als een veroordeelde verdachte daarna opnieuw een delict pleegt waarvoor hij door de rechter wordt veroordeeld. Ook het aantal politieregistraties is echter een indicator voor het veiligheidsbeeld. Als geïnvesteerd wordt in deze groep is dat ook met oog op het verminderen van herhaling of recidive. Het percentage herhaalde politieregistraties geeft in dit verband inzicht in hoeveel geregistreerde in één jaar het jaar daarop opnieuw als verdachte worden geregistreerd in het politiesysteem. Omdat dit inmiddels een meerjaren-beeld betreft, wordt het ook in dit jaarverslag nog gepresenteerd, ondanks de overstap naar de Top X aanpak waarin overigens een deel van onderstaande categorieën is opgenomen.

Jeugdige verdachten**Tabel 1 - Aantal Jeugdige verdachten (18-) algemeen:**

Jaar ->	2011	2012	2013	2014	2015
Aantal jeugdige verdachten	2669	2245	1652	1567	1467
Percentage herhaalde registratie als misdrijf-verdachte	28% t.o.v. 2010	26% t.o.v. 2011	25% t.o.v. 2012	26% t.o.v. 2013	27% t.o.v. 2014

Tabel 2 - Aantal jeugdige verdachten (18-) van woninginbraak dat terugkomt als verdachte algemeen en als verdachte van woninginbraak:

Jaar ->	2011	2012	2013	2014	2015
Aantal jeugdige verdachten Van woninginbraak	96	112	69	71	42
Percentage herhaalde registratie als misdrijf-verdachte algemeen	59% t.o.v. 2010	51% t.o.v. 2011	61% t.o.v. 2012	64% t.o.v. 2013	46 % t.o.v. 2014
Percentage herhaalde registratie als verdachte woninginbraak	18% t.o.v. 2010	20% t.o.v. 2011	20% t.o.v. 2012	19% t.o.v. 2013	11% t.o.v. 2014

Duiding

Het aandeel van jeugdige (18-) verdachten in de totale criminaliteit is een indicator voor toekomstige ontwikkelingen op dit terrein. Wat we zien is dat het totaal **aantal** jeugdige verdachten in de Regio Utrecht opvallend terugloopt (een afname van maar liefst **45%** in vijf jaar). Van die steeds kleiner worden groep verdachten blijft het percentage 'herhaalde registratie als misdrijfverdachte' nagenoeg gelijk.

Eerder is vastgesteld dat **Jeugdige woninginbrekers** een groep is met een groot herhalingsrisico. Het absolute aantal jeugdige woninginbrekers daalde van 2014 naar 2015 met 29, mogelijk een effect van de expliciete gezamenlijke inzet op deze groep. Ook het percentage herhaalde registraties als verdachte daalde flink.

Verdachten van woninginbraak

Omdat het terugdringen van woninginbraken speerpunt is in het veiligheidsbeleid wordt hier ook een beeld gegeven van herhaalde politieregistraties bij verdachten van woninginbraak voor alle leeftijdscategorieën, dus jeugdigen (18-) en volwassenen (18 jaar en ouder) samen.

Tabel 3 - Aantal verdachten van woninginbraak dat terugkomt als verdachte algemeen en terugkomt als verdachte van woninginbraak

Jaar ->	2011	2012	2013	2014	2015
Aantal verdachten Van woninginbraak	424	432	445	384	341
Percentage herhaalde registratie als misdrijf-verdachte algemeen	46 % t.o.v. 2010	43% t.o.v. 2011	45% t.o.v. 2012	42% t.o.v. 2013	37% t.o.v. 2014
Percentage herhaalde registratie als verdachte woninginbraak	13% t.o.v. 2010	13% t.o.v. 2011	13% t.o.v. 2012	14% t.o.v. 2013	9% t.o.v. 2014

Duiding

De aanpak van woninginbraken is een belangrijk speerpunt in de regionale veiligheidsstrategie 2015-2018. Het Veiligheidshuis Regio Utrecht draagt daar

met een Top X aanpak aan bij. Het aantal personen dat geregistreerd staat als verdachte van woninginbraak was in 2014 al beduidend lager dan in de voorgaande jaren, in 2015 daalt dit aantal nog meer. Het percentage herhaalde politieregistraties voor een misdrijf algemeen bij verdachten van woninginbraak is vrij hoog maar loopt langzaam terug (van 46% in 2011 naar 37% in 2015). Ook hier sorteert de focus die in de Top X aanpak op deze doelgroep wordt gelegd en die in 2015 in de volle breedte van de regio is ingezet, mogelijk een bijdrage aan dit effect. Er is een daling van het absolute aantal verdachten en er is een daling in het percentage herhaalde politieregistraties.

Politieregistraties en besproken casussen Top X

Naast het algemene veiligheidsbeeld kunnen we voor een beperkt aantal besproken Top X-ers ook een vergelijking maken van het aantal politieregistraties als verdachte van een misdrijf vóór en het aantal na bespreking in het casusoverleg Top X. We gaan er daarbij van uit dat de eerste bespreking van een Top X-er in het casusoverleg van het Veiligheidshuis de start vormt van de interventies. Het voorbeeld van de casus P (zie kader) laat zien dat zo'n interventie soms in eerste instantie ook kan leiden tot een verhoging van het aantal politieregistraties.

Eerst wordt hier een beeld geschetst van alle Top X-ers die voor 01 februari 2015 hun eerste bespreekdatum hadden in het VHRU, zoals gezegd beschouwen we dat als de start van de Top X interventie. Omdat het hier om een beperkt aantal gaat en het een beperkte doorlooptijd betreft (1 jaar na instroom) kunnen hieruit zeker nog geen vergaande conclusies worden getrokken. Het beeld geeft wel een eerste indicatie van de bijdrage van de Top X aanpak en de gezamenlijk ingezette interventies op deze specifieke doelgroep.

Voor 89 Top X-ers geldt dat zij een eerste bespreekdatum hebben voor 01 februari 2015. In enkele gemeenten is de Top X aanpak als pilot al in de loop van 2014 gestart, bovendien zijn in januari 2015 ook al in breder verband Top X-ers besproken. Van deze groep kan dus het aantal politieregistraties in het jaar voor bespreking in het VHRU en inzet van interventies, worden vergeleken met het aantal politieregistraties na de start van de interventies.

- Deze 89 Top X-ers hadden in de afgelopen vijf jaar samen **1411** politieregistraties ter zake van een misdrijf (waaronder veel woninginbraken).
- Deze 89 Top X-ers hadden in het jaar voorafgaand aan de eerste bespreking/ start van de interventie samen **490** politieregistraties ter zake van een misdrijf
- Deze 89 Top X-ers hadden in het eerste jaar na bespreking in het VHRU samen **351** registraties ter zake een misdrijf. Dat is een **afname van 28%**.

Eén bijzonder geval vertekent dit beeld nogal. Deze Top X-er had namelijk in het jaar voorafgaand aan bespreking geen politieregistraties en het jaar na bespreking maar liefst 47. Verderop wordt toegelicht wat hier de achtergrond van is. Als we deze persoon met 47 registraties na instroom er nu uit zouden halen dan geldt voor de overige 88 Top X-ers ineens een daling van het aantal politieregistraties met **38%** (dus 10% meer daling).

- **19** van de 89 Top X-ers (**21%**) had in het jaar na eerste bespreking **geen** enkele nieuwe politieregistratie ter zake van een misdrijf, 8 van de 89 (9%) hadden ook na eerste bespreking nog veel politieregistraties. De overige 62 hadden na bespreking in het VHRU nog één of enkele politieregistraties.

Inzet extra opsporingscapaciteit

Zoals we net zagen is er één Top X-er waarbij het aantal politieregistraties ter zake van verdenking van een misdrijf na instroom in de Top X aanpak extreem stijgt. Dit lijkt op het eerste gezicht merkwaardig. In onderstaande casusbeschrijving wordt dit nader toegelicht. Het laat gelijk zien dat korte termijneffecten nog niet zo veel zeggen. De resultaten van een aanpak als Top X kunnen pas op langere termijn goed op waarde worden ingeschat.

Interventie : extra opsporingscapaciteit politie

De 27 jarige P. wordt verdacht van diverse woninginbraken in Utrecht Oost maar steeds is er onvoldoende bewijs om hem echt aan te pakken. Hij is eerder enkele keren veroordeeld voor een poging woninginbraak maar zowel politie als gemeente zijn er van overtuigd dat hij veel meer op zijn kerfstok heeft dan uit de huidige politieregistraties blijkt, de zaken zijn niet hard te maken. P. heeft voor zover bekend geen werk en ontvangt ook geen uitkering van de gemeente. Wel loopt P. doorgaans in dure merkkleding en rijdt met regelmaat in leaseauto's rond. P. wordt aangemeld voor de Top X aanpak.

In het eerste overleg wordt vastgesteld dat elke vorm van lokale hulp door hem altijd wordt afgewezen, al twee keer is een aanvraag voorlichtingsrapportage door de reclassering retour gestuurd omdat betrokkene niet wilde meewerken. P. vertoont al met al een gedragspatroon waarbij hij zich onttrekt aan elke vorm van bemoeienis en aangeboden begeleiding. In de wijk waar hij woont wordt hij weinig gezien, wel wordt hij regelmatig 's-nachts onder verdachte omstandigheden aangetroffen in de gemeente maar ook in verschillende regiogemeenten. Diverse keren zijn bij aanhouding ook inbrekerswerktuigen aangetroffen.

In het casusoverleg wordt vastgesteld dat bij P. eerst en vooral meer opsporingsinzet gewenst is, voor hulpverlening of zorg staat hij immers totaal niet open. Naar aanleiding van het casusoverleg wordt de politie gevraagd extra onderzoekscapaciteit in te zetten op P. Dat gebeurt, actieve inzet van het woninginbrakenteam en nauwgezet onderzoek leiden uiteindelijk tot 47 politieregistraties.

In juli 2015 wordt P. op grond daarvan aangehouden en belandt in preventieve hechtenis.

OM en politie werken intensief samen om zoveel mogelijk zaken 'rond' te krijgen. Op 22 december 2015 staat betrokkene bij de Meervoudige Kamer van de Rechtbank Midden Nederland terecht voor twaalf feiten, grotendeels woninginbraken. Twee weken later doet de Rechtbank uitspraak: 54 maanden gevangenisstraf. P. stelt Hoger Beroep in maar blijft gedetineerd. Vanuit de Top X aanpak wordt de casemanagers in de PI gevraagd om actief contact met P. te zoeken en hem aan te spreken op de mogelijkheden van gedragsverandering tijdens de detentieperiode.

Inzet zorg en begeleiding

Een uiterst belangrijk aspect van de Top X aanpak is om - soms na strafrechtelijk ingrijpen - juist op zoek te gaan naar interventies waarmee de doelgroep perspectief kan worden geboden op een andere levenswijze. Detentie kan delict-gedrag tijdelijk doorbreken maar nieuw perspectief is nodig om ook duurzame gedragsverandering te bewerkstelligen. Juist de inzet van interventies om die gedragsverandering te bewerkstelligen is één van de belangrijkste pijlers van de Top X aanpak:

Zorg en begeleiding gericht op structurele verandering

Z. is een 24 jarige Top X-er, hij is aangehouden op verdenking van bedrijfs- en woninginbraken. Tijdens zijn preventieve hechtenis wordt hij besproken in het casusoverleg Top X van het VHRU. In het overleg wordt vastgesteld dat investeren in begeleiding, losweken uit het vriendenmilieu en de directe woonomgeving mogelijk elementen zijn om tot structurele gedragsverandering te komen. Betrokkene moet voor de lopende strafzaken voorkomen bij de Meervoudige Kamer, de Reclassering wordt verzocht om in een voorlichtingsrapportage gericht op de besproken opties in te gaan, de Officier van Justitie (OvJ) wordt gevraagd om naast een onvoorwaardelijk strafdeel ook een fors deel voorwaardelijke gevangenisstraf te vorderen met specifieke bijzondere voorwaarden. De Rechtbank Midden Nederland gaat mee in het goed voorbereide en onderbouwde advies en legt naast een onvoorwaardelijke gevangenisstraf zes maanden voorwaardelijke gevangenisstraf op met toezicht bij de Reclassering en een trits aan bijzondere voorwaarden. De Reclassering is bereid hem (in afwijking van de geldende regels) al te bezoeken tijdens detentie om het toezicht op te starten.

Als blijkt dat betrokkene na detentie bij voorkeur weer bij zijn moeder thuis wil gaan wonen en zo weer in het 'oude circuit' dreigt te geraken wordt dit opnieuw in het casusoverleg ter sprake gebracht en wordt afgesproken dat de reclassering, de gemeentelijke vertegenwoordiger, de medewerker nazorg en de casemanager in de Penitentiaire Inrichting gezamenlijk expliciet inzetten op het elders huisvesten van Z. Er wordt contact met moeder gezocht waaruit blijkt dat zij niet wil dat Z. weer thuis komt wonen maar het tegelijk lastig vindt hem de deur te wijzen. Moeder wordt ondersteund in haar keuze. Voor haar en haar jongere dochter wordt via de gemeente Multi Systeem Therapie (MST) ingezet, daarbij is ook nadrukkelijk aandacht voor het jongere zusje. Voor Z. wordt een alternatief gezocht in de vorm van begeleid wonen bij Exodus, een woonvoorziening voor ex-gedetineerden. Z. twijfelt nog en is eerder voornemens terug naar huis te gaan.

In het casusoverleg worden zowel moeder als Z. uitgenodigd. De Penitentiaire Inrichting werkt actief mee aan een verlofmoment waarop Z. naar het casusoverleg in het VHRU kan. Moeder en Z. zijn beide in het casusoverleg aanwezig en dan wordt ook voor Z. duidelijk dat moeder hem niet weer terug thuis wil. Intussen is contact gelegd met Exodus en een intake gepland. Uiteindelijk kan Z. direct na afloop van zijn detentie worden geplaatst bij Exodus begeleid wonen, de Reclassering vraagt via de OvJ wijziging van de bijzonder voorwaarden aan waarbij als één van de voorwaarden specifiek het verblijf bij Exodus wordt benoemd. Z. keert zo niet terug naar zijn eigen woonomgeving met alle risico's van dien, zijn moeder is blij dat Z. niet bij haar terug in huis komt en Z. krijgt begeleiding bij het zelfstandig leren wonen, het verkrijgen van werk of zinvolle dagbesteding en structuur in zijn leven. Er blijft een forse justitiële stok achter de deur van zes maanden, als Z. opnieuw in de fout gaat, kunnen die alsnog ten uitvoer worden gelegd. Het belangrijkste nu is echter Z. daadwerkelijk perspectief te bieden op een andere leefwijze.

Voorbeeld-'casus' - Gemeente Amersfoort;

Met de specifieke selectie van de Top X doelgroep per gemeente wordt het straks ook mogelijk een beeld van de aanpak per gemeente in kaart te brengen, hoewel dat voor kleine aantallen altijd een wat vertekend beeld kan geven.

Omdat in de gemeente Amersfoort de Top X aanpak al in 2014 als pilot is gestart, kunnen we hier als voorbeeld een beeld van de aanpak van een (beperkt) aantal Amersfoortse Top X-ers weergeven. Voor **35** Amersfoortse Top X-ers geldt dat zij op 01 februari 2016 meer dan een jaar geleden hun eerste besprekdatum, d.w.z. de start van de Top X interventie hadden. Van deze 35 Top X-ers kan derhalve een vergelijking tussen het jaar voor en het jaar na start Top X aanpak kan worden gemaakt. Deze 35 Top X-ers uit Amersfoort waren de afgelopen vijf jaar samen verantwoordelijk voor 621 politie-registraties ter zake verdachte van een misdrijf. Dat is gemiddeld 18 per persoon. Daarbij gaat het voor een groot deel om delicten met grote impact op slachtoffers.

De 35 Amersfoortse Top X-ers, hadden in het jaar voorafgaand aan de eerste bespreking in het VHRU samen **245** politieregistraties als verdachte van een misdrijf. Al deze 35 Top X-ers zijn 2014/begin 2015 besproken in het casusoverleg VHRU en vandaar uit zijn acties op hen uitgezet. Het jaar na eerste bespreking en inzet van deze acties, laat deze groep nog **156** politieregistraties als misdrijf-verdachte zien. Voor deze groep geldt zo een afname van het aantal politieregistraties ter zake verdenking van een misdrijf met **36%**.

Als we hierbij het algemene veiligheidsbeeld van de gemeente Amersfoort betrekken (bron bureau Regionale Veiligheidsstrategie), dan zien we dat het aantal woninginbraken in Amersfoort daalt van 1153 in 2013, naar 823 in 2014 en 620 in 2015. Over 2014 en 2015 daalt het aantal woninginbraken in Amersfoort met maar liefst met 46%.

Gericht investeren in deze doelgroep lijkt, als onderdeel van een breed pakket van maatregelen te lonen.

3. Aanpak Huiselijk Geweld

Naast de Top X aanpak was ook in 2015 de inzet op plegers van Huiselijk Geweld een onderdeel van de werkwijze van het VHRU. Zoals in de inleiding al weergegeven was het in 2015 door alle wijzigingen in het zorgcircuit rond Huiselijk Geweld, vooral zoeken naar de juiste vorm van samenwerken. In 2015 werden alle aangiftes en ambtshalve vervolgingen van Huiselijk Geweld zaken nog wel via de politie ingebracht bij het VHRU. In totaal zijn zo 937 unieke personen in het casusoverleg Huiselijk Geweld besproken/ aan de orde geweest. In het merendeel van deze casussen bleek gerichte interventie niet nodig, in de meer complexe casussen werd wel aangestuurd op afstemming van interventies. Wat door de opstart van de nieuwe werkwijze bij Veilig Thuis nog wel vaak moeizaam ging was een goede verbinding tussen de zorg voor het slachtoffer die door hen werd ingezet of uitbesteed (bijvoorbeeld bij een buurtteam) en de strafrechtelijke afhandeling en de interventies bij de dader die daarmee samenhangen. Zoals eerder gesteld wordt in 2016 gezocht naar een nieuwe opzet voor het casusoverleg Huiselijk Geweld waarbij Veilig Thuis samen met politie de meer complexe casuïstiek doorzet naar het Veiligheidshuis.

Ook bij Huiselijk Geweld meten we al enkele jaren het patroon in aantallen en herhaalde politieregistraties.

Tabel 4 - Aantal verdachten van huiselijk geweld dat terugkomt als verdachte algemeen en terugkomt als verdachte van huiselijk geweld

Jaar ->	2011	2012	2013	2014	2015
Aantal verdachten van huiselijk geweld	1407	1312	1313	1049	920
Percentage herhaalde registratie als verdachte algemeen	25 % t.o.v. 2010	24% t.o.v. 2011	23% t.o.v 2012	22% t.o.v. 2013	22% t.o.v. 2014
Percentage herhaalde registratie als verdachte huiselijk geweld	9 % t.o.v. 2010	8% t.o.v. 2011	9% t.o.v 2012	7% t.o.v. 2013	7% t.o.v. 2014

Duiding

Huiselijk geweld heeft een enorme impact op het privéleven van mensen en vormt bovendien een belangrijke voorspeller van deviant en crimineel gedrag van kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld. Het absolute aantal personen dat bij de politie wordt geregistreerd als verdachte van huiselijk geweld is in vijf jaar afgenomen van 1407 tot 920 (een afname van ruim 35%). Toch kan er juist bij dit delict niet zonder meer vanuit worden gegaan dat dit louter een gunstig beeld is. Met name bij huiselijk geweld is echter de aangiftebereidheid altijd een heikel punt. De vraag is dan of het absolute aantal afneemt omdat er minder huiselijk geweld is of omdat er minder aangifte wordt gedaan. Wat wel opvalt is dat het percentage van herhaalde politieregistraties op het gebied van huiselijk geweld in de loop van de jaren langzaam wat afneemt. Dat wil zeggen dat de verdachten van het plegen van huiselijk geweld die bekend zijn minder (geregistreerd) in herhaling vallen dan de voorgaande jaren.

4. Enkele overige initiatieven 2015

Bestuurlijke kick off Top X aanpak

Op 19 maart 2015 werd in het vergadercomplex van de Penitentiaire Inrichting Nieuwersluis de Top X aanpak Regio Utrecht officieel gelanceerd met een bestuurlijke kick off bijeenkomst. Een groot deel van de burgemeesters uit de regio alsmede vrijwel alle bestuurders van de participerende organisaties waren aanwezig. Er was een presentatie van de programmamanager van de Amsterdamse Top 600 aanpak, de algemeen directeur van Reclassering Nederland gaf zijn zienswijze over de bijdrage van de Reclassering en burgemeester Jan van Zanen spoorde met zijn bijdrage de aanwezigen aan allemaal een stap extra te zetten in de Top X aanpak Regio Utrecht. Daarmee werd deze middag met recht een officiële kick off.

Minisymposium Mad or Bad

In december 2015 werd door het VHRU een minisymposium 'Mad or Bad' georganiseerd. Thema was hoe om te gaan met individuen die èn ernstige psychiatrische problematiek hebben èn strafrechtelijke feiten plegen of een gevaarsrisico ten aanzien van mogelijke misdrijven vormen. Het bleek een thema dat veel mensen in het werkveld bezig houdt want de opkomst was groot. Zowel de politie als het NIFP als de BOPZ Officier van Justitie van het OM als enkele psychiaters van Altrecht hadden hun medewerking toegezegd. Dit leidde tot een waardvol inhoudelijk debat en een actieve zaaldiscussie. De opbrengst van het minisymposium bleek achteraf in de praktijk. Bij enkele complexe casussen die in het VHRU op de agenda kwamen, bleek Altrecht zich zeer actief en coöperatief op te stellen in de samenwerking om daar de juiste interventies voor te vinden en hun expertise aan te wenden. Niet onbelangrijk in een periode waarin het thema 'verwarde personen' op vele agenda's terugkomt. Met het symposium is duidelijk een basis gelegd voor intensivering van verdere samenwerking.

ISD voor Jong volwassenen

Al enkele jaren wordt vanuit het VHRU gepleit voor meer onderzoek naar en aandacht voor toepassing van de maatregel (plaatsing in een) Inrichting voor Stelselmatige Daders (ISD) bij jong volwassen (18 t/m 24 jaar) zeer actieve veelplegers. In de praktijk blijkt dat deze maatregel slechts sporadisch bij deze doelgroep wordt opgelegd. Het Ministerie van Veiligheid en Justitie heeft onderzoek laten verrichten naar de oorzaken daarvan. Eén van de redenen is dat de maatregel vaak vooral wordt beschouwd als een '*ultimum remedium*'. Het wel eens zou kunnen zijn dat het inzetten van een dergelijke maatregel als '*optimum remedium*' juist op deze jongvolwassen leeftijd wel eens extra mogelijkheden zou kunnen bieden om èn het delictgedrag te doorbreken (uit onderzoek naar het profiel van de Top X-ers bleek onder meer dat de piek van de delict-frequentie rond het 18e jaar ligt), èn in een meer vroegtijdig stadium echt perspectief te bieden op een andere leefwijze. In 2015 zijn daarover met het Ministerie verder onderhandelingen gevoerd hetgeen heeft geleid tot de start van een 'pilot' in 2016. Daarin krijgen ook een voorlichting aan de Rechtbank en investering in het ISD programma van DJI een belangrijke plaats.

Bewindvoering bij jeugdige veelplegers

Al diverse jaren heeft professor Ido Weijers van de Universiteit Utrecht in samenwerking met het VHRU onderzoek gedaan naar jeugdige veelplegers. Naar aanleiding van het laatste onderzoek 'Stoppen of volharden' kwam hij vervolgens met een gericht advies over een mogelijke interventie op het financiële vlak. Aanvankelijk ging de gedachte daarbij uit naar 'onder financiële curatele stelling'. Na gesprekken met het Ministerie van V&J en materie deskundigen op dit gebied is dit later bijgesteld naar het idee van gerichte bewindvoering om daarmee naast controle op de financiële huishouding van jeugdigen juist ook uitzicht te bieden op een uitweg uit vaak ernstige schuldenproblematiek. In 2015 is ook op deze problematiek en het ontwikkelen van passende interventies met het VHRU de samenwerking ingezet.